

**Operni pevec
Anton Šubelj z Rodice
in njegovo prvo potovanje
v Ameriko (1928–1929)**

Raziskovalna naloga s področja zgodovine

Avtorici: Lara Tekavc in Nika Grošelj, 7. razred

Mentorica: Vilma Vrtačnik Merčun, prof.

Osnovna šola Rodica

CILJI RAZISKOVANJA

- **Kako je potekala življenjska pot Antona Šublja do njegovega tridesetega leta?**
- **Zakaj se je odpravil v Ameriko?**
- **S čim se je ukvarjal v Ameriki in kakšne uspehe je tam doživljal?**
- **Kakšen pomen je imel njegov prvi obisk Amerike na njegovo nadaljnjo življenjsko pot?**

METODE RAZISKOVANJA

- **pregled literature, ki omenja življenje Antona Šublja**
- **pregled ameriških časopisov v časopisni čitalnici Narodne in univerzitetne knjižnice (NUK) v Ljubljani za obdobje od 1928 do 1930**
- **pregled občinskega časopisa Slamnik**
- **pregled Šubljeve korespondence (pisem, razglednic) in slikovnih virov (Muzej Mengeš, sorodniki)**
- **pogovor s Šubljevimi sorodniki na Rodici**
- **urejanje zapisov in vsega zbranega gradiva v raziskovalno nalogo**
- **povzetek ugotovitev**

ŠUBLJEVA DRUŽINA NA RODICI

Leta 1903

OTROŠTVO ANTONA ŠUBLJA

»Leta 1907 – ob odhodu tete Ivanke (levo) in tete France (desno) v Ameriko (New York, 1. 8. 1907), v sredini mama Marjana in osemletni Anton Šubelj, deseti otrok« (arhiv muzeja Mengeš).

Detajl iz družinske slike leta 1907: Anton Šubelj s svojo mamo – izvrstno sopranistko in cerkveno pevko v cerkvi Groblje.« (arhiv Muzeja Mengeš)

11.	Anton Šubelj	11	11	11	11	11	11	11	11
-----	-----------------	----	----	----	----	----	----	----	----

Same najboljše ocene učenca Antona Šublja v redovalnici učiteljice Angele Janša (Ročni zapisnik 1907–1908, arhiv Kulturnega društva Groblje)

ŠUBELJ V LJUBLJANSKI OPERI

«Po uspešnem šolanju na konservatoriju (pri profesorju Ostercu v Ljubljani) prvič v fraku leta 1922.» (arhiv Muzeja Mengeš)

»Anton Šubelj v vlogi Žida v operi Zvedave ženske v Ljubljani leta 1926« (arhiv Muzeja Mengeš)

»Anton Šubelj v vlogi markiza v operi Manon v Ljubljani leta 1926« (arhiv Muzeja Mengeš)

V štirih letih dela v ljubljanski Operi je nastopil v 42-ih vlogah.

ŠUBELJ ODHAJA V AMERIKO

»Anton Šubelj poleti leta 1927, ko je še pel v ljubljanski Operi« (arhiv Muzeja Mengeš)

»Sestra Marija Kompore, roj. Šubelj, in Anton Šubelj nekaj dni pred prvim odhodom v Ameriko. **12. januarja. 1928** je Anton Šubelj odpotoval v ZDA. Odločil se je za koncertno turnejo po vseh delih Amerike, kjer živijo Slovenci. Ponesel je slovensko pesem mednje in uspel.« (arhiv Muzeja Mengeš).

ŠUBELJ V AMERIKI

»Peter Cerar, sestri Franca in Ivanka ter Anton Šubelj leta 1928–1929«
(arhiv muzeja Mengeš)

»Prijatelji in sorodniki, vsi Slovenci, med njimi Anton Šubelj eta 1928–1929«
(arhiv muzeja Mengeš)

ZAČETEK KONCERTNE TURNEJE

Plakat za koncert Antona Šublja
2. dec. 1928 v Evelethu, Minesota
(S. Stražar, Slamnik, 22. 7. 1993)

- V 14-dneh dobil angažma v luteranski katedrali v Brooklynu.
- 26. feb. 1928 je imel prvi samostojni koncert v New Yorku. Glasilo K.S.K.J., 13.3.1928: *“Koncertna dvorana je bila napolnjena do zadnjega kotička – ne le, da so bili zasedeni vsi sedeži, ampak tudi stojišča v veži in na verandi, kljub zelo mrzlemu vremenu 26. februarja, ko je potekal koncert.”*
- Drugi koncert je imel skupaj z z gdč. L. Grayhek.
- Tretji koncert je izvedel za Američane na Parku Avenue.
- Za radio je zapel eno pesem. Po objavi je dobil veliko pisem ameriških Slovencev, ki so ga vabili na koncerte.

Izjemen odziv ameriških Slovencev

Od konca februarja do junija 1928 je imel 15 koncertov – največ v Clevelandu – središču ameriških Slovencev (Ohio), v Chicagu (Illinois) in v drugih krajih v Ohio in Illinoisu, kjer so živeli Slovenci.

Prosveta o Šubljevem koncertu v Chicagu 29. aprila 1928: *»Dvorana je bila nabito polna ... Občinstvo je izkazalo takšno hvaležnost, da je ni moč opisati z besedami. Veliko obiskovalcev obiskuje tudi čikaško opero in poznajo pevce svetovnega slovesa. Sedaj so slišali pevca svoje krvi, ki se z lahkoto meri z velikimi tujimi imeni. Aplavz je bil tako silen, da je moral pevec dodati še osem skladb, ki jih ni bilo na programu, dve pesmi pa je dvakrat ponovil.«*

Koncerti, radio in snemanja plošč

Columbia NEW PROCESS **Records**
Made the New Way - Electrically
Viva-tonal Recording - The Records without Scratch

Naznanilo!

Da ustrezemo mnogim našim odjemalcem, kateri so povpraševali po COLUMBIA ploščah, smo sprejeli v prodajo tudi plošče te firme. S tem naznanjamo vsem, ki jih žele dobiti, da jih od danes naprej lahko dobe pri nas.

NEKATERE IZMED NAJNOVEJŠIH SLOVENSKIH COLUMBIA PLOŠČ.

25082—Bod' moja, bod' moja Nebeška ženitev, Anton Šubelj bariton.....	75-
25086—Se kikelco prodala bom Gor čez jezero, Anton Šubelj bariton.....	75-

- Maja 1928 je koncertiral v Chicagu.
- Tri večere je pel na radiu.
- Pel je tudi za gramofonske plošče, ki jih je izdajala založba Columbia.
- Imel je tudi koncerte za Američane. Uspeh je bil enako velik – slovenska narodna pesem je navdušila tudi Američane.

Naznanilo za najnovejše slovenske Columbia plošče: med njimi so tudi plošče Antona Šublja: Bod moja, bod moja in Nebeška ženitev ter Še kikelco prodala bom in Gor čez jezero (Amerikanski Slovenec, 3. julij 1928)

Gramofonske plošče Antona Šublja

Kje je moj mili dom; Moja ljubca, narodna, Anton Šubelj
Zagorski zvonovi; Vsi so prihajali, narodna pesem, Anton Šubelj
Morje Adrijansko, pevsko društvo Zora, bariton Anton Šubelj
K oknu pridi; Pod okence pridem, Zora Ropas in Anton Šubelj
Snoč sem pri eni hiši bil; Moja kosa je križavna – duet R. Banovec in A. Šubelj
Ko so fantje po vasi šli, Ropas – Banovec – Šubelj
Dober večer, ljubo dekle – Anton Šubelj
Čez tri gore; Ljubca, kod si hodila; Pojmo na Štajersko;
Je pa davi slanica padla – duet Miss A. Madić in A. Šubelj
Pa moje ženke glas; Potrkan ples – Frances Cerar in Anton Šubelj
Bod moja, bod moja; Nebeška ženitev – Anton Schubel
Še kikelco prodala bom; Gor čez jezero – anton Schubel, bariton
Megla v jezeru; Zaspanček, narodna pesem – Anton Šubelj
Oj, pastirčki, božji ljubljenci; Vsi verni kristjani, božične – Anton Šubelj
Sveta noč; Sv. Jožef in Marija, božične – Anton Šubelj
Dekle, to mi povej; Pastir – bariton Anton Šubelj

Vir: Amerikanski Slovenec, 1930

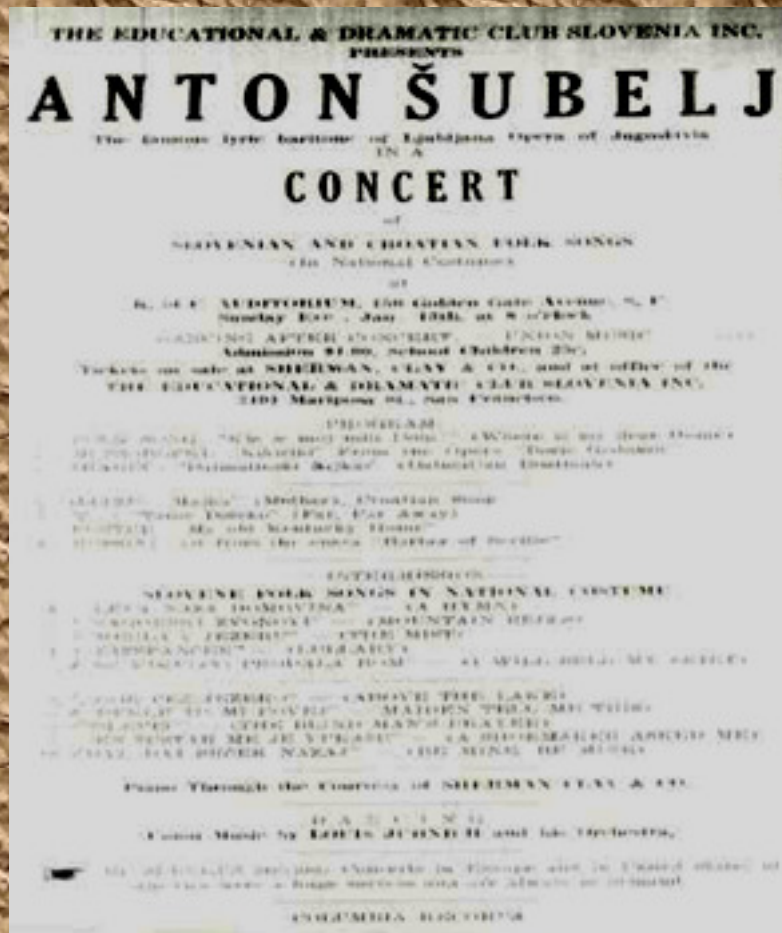
Angažma za 40 koncertov

»Anton Šubelj z nečakinjo, gospo Franciško Cerar, por. Bolsinger.«
(Stane Stražar, 22. 7. 1993)

- Angažirano turnejo je začel 15. sept. 1928 v New Yorku s koncertom za neslovensko ameriško publiko.
- Uspeh prvega koncerta v angažmaju je prekašal vse dotedanje.
- Takrat je imel že velik renome in razprodani koncerti so bili najboljši znak njegove popularnosti.
- Pol programa je pel v angleščini, v drugi polovici pa je pel slovenske narodne pesmi. Pri tem je nastopil v pristni gorenjski narodni noši.

Koncerti od vzhodne do zahodne obale

Plakat za koncert Antona Šublja 13. januarja 1929 v San Franciscu (v Kings of Columbus Auditoriumu). Pel je slovenske in hrvaške narodne pesmi. Oblečen je bil v narodno nošo. (arhiv Muzeja Mengeš)

Šubljev uspeh na radiu v San Franciscu

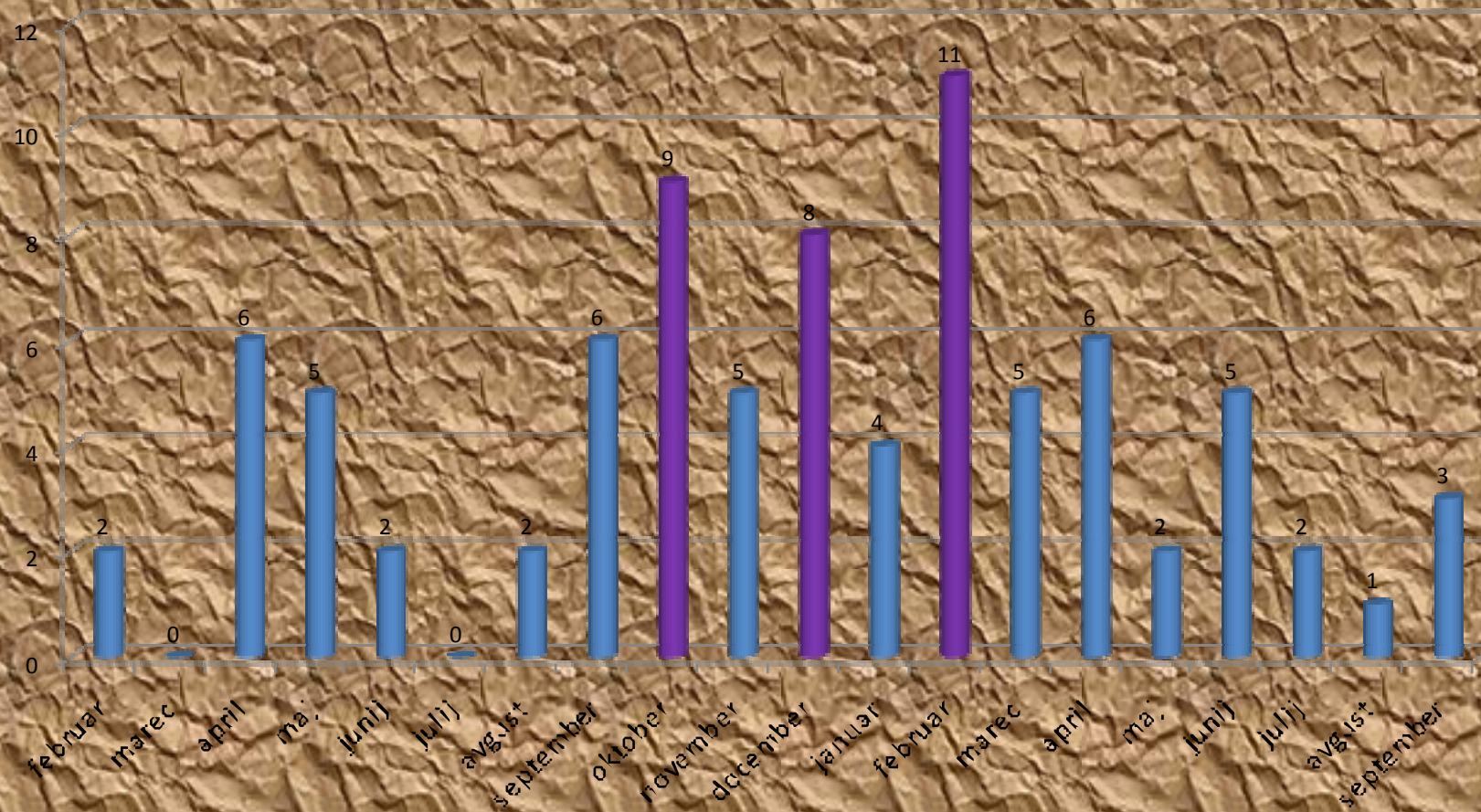

“Še med koncertom je dobila postaja nešteto telefonskih pozivov, naj se koncert ponovi, nakar je postaja podaljšala program za 15 minut. Na sporedu so bile same slovenske narodne pesmi.” ...

“Da je v zvezi s tem velikim umetniškim uspehom našega Šublja tudi primeren gmotni uspeh, je umevno. Pa tudi svoji domovini je z zmagovitimi uspehi mnogo koristil na ugledu. Novine so redno poudarjale, da je Šubelj Jugoslovan, da je prišel iz Ljubljane.” (Jutro, 29.9.1929)

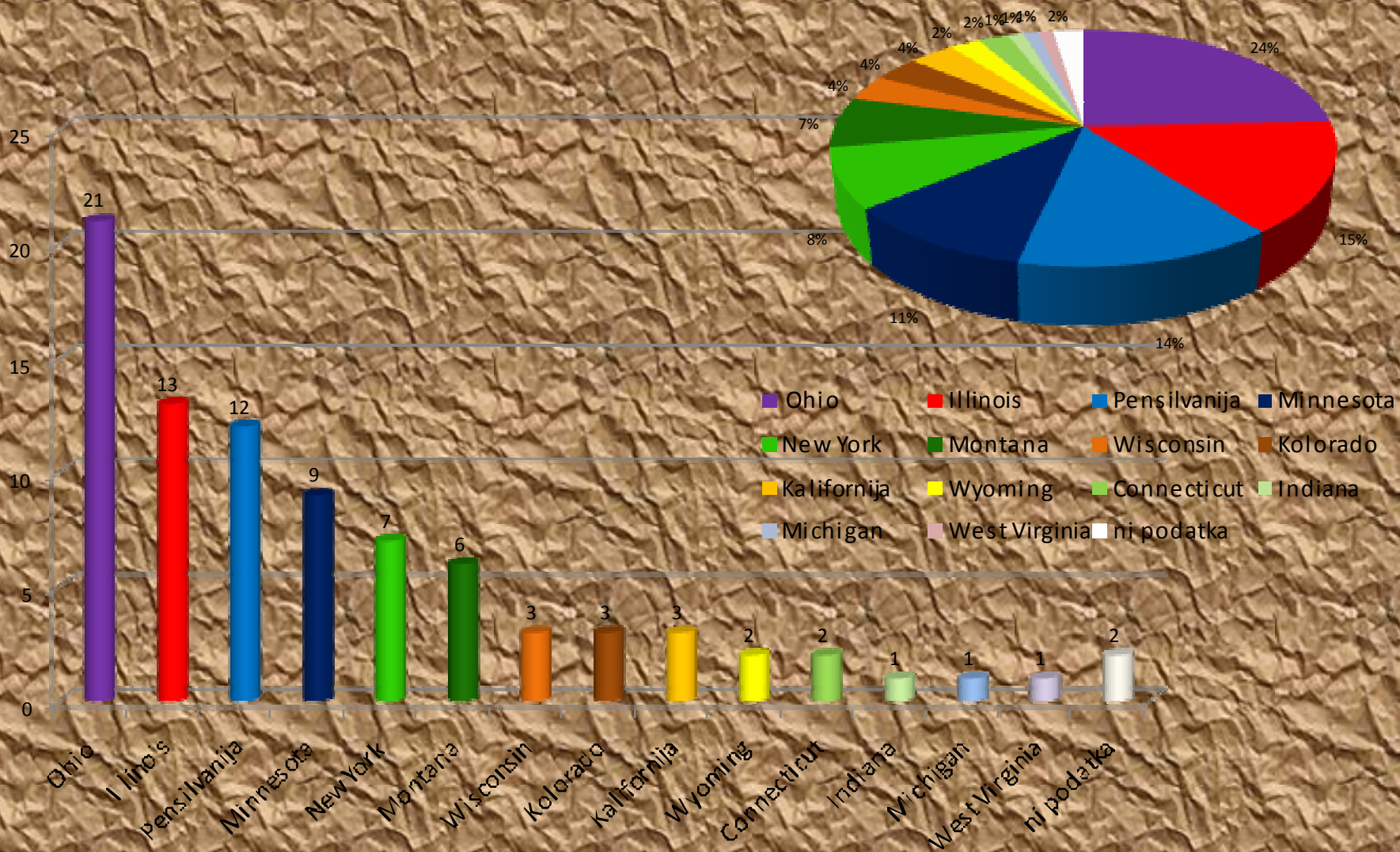
Šubljevi koncerti po časovnem zaporedju

Število koncertov Antona Šublja od feb. 1928 do sept. 1929

Države ZDA, v katerih je imel Anton Šubelj koncerte v letih 1928/1929

Z vlakom in avtobusom je prepotoval 70.000 km

Legenda: 1 koncert – svetlo modro, 2 koncerta – modro, 3 do 5 koncertov – rumeno, 6 do 9 koncertov – oranžno, 12 do 13 koncertov – rdeče, 21 koncertov (Ohio) – vijolično

Izjemen uspeh Šubljeve koncertne turneje

*Baritonist
g. Tone Šubelj,*

*bivši član kr. opere
Narodnega gledališča v Ljubljani,
ki je letos prepotoval skoro vse
Združene države
Severne Amerike
in priredil v 45. mestih
koncerte (samo v Clevelandu
13!) za propagando slovenske
pesmi. — (Zgornja slika
ga kaže v slovenski narodni
noši.)*

*Foto J. Z. List,
Hollywood, USA.*

Anton Šubelj: »Narodno pesem so sprejeli z navdušenjem zato, ker so razumeli besedo in melodijo, odprli so srca in tako so mi mojega vzeli. Interpretacijo so sprejeli zato tako radi, ker so mi šle pesmi res iz srca, drugače pa, ker so jih razumeli. V tujini človek drugače poje svoje narodne pesmi kot pa doma, kajti dlje, kot si od svoje domače zemlje, bolj jo ljubiš....« (Proletarec, 17. oktober 1929)

Pa vendar ni šlo vse gladko ...

Slovenski narod,
26. 10. 1929

Slovenski časopisi so že pred angažmajem za 40 koncertov po vsej Ameriki (avgusta 1928) veliko pisale o Šublju, sedaj pa tudi angloameriški časopisi niso varčevali s pohvalo.

Šubelj je dobil ime, ki je zagotavlja uspeh vseh nadaljnjih koncertov, ki so se naglo vrstili do San Francisca.

Kako so učinkovala na uredništvo slovenskih dnevnikov v Ameriki prihajajoča pisma iz domovine, da je v Ljubljani mnogo boljših pevcev, kakor je Šubelj, in da naj povabijo te v Ameriko, si je lahko misliti ...

(Jutro, 29. 9. 1929)

Anton Šubelj se vrača v domovino

New York, 27. sept. 1929.

Draga Micka in vsi ostali!

Jaz pridem domov 12. ali pa 13. oktobra v Mengeš. Imam že vse zapakane in karto kupljeno. Sed bom na parniku »Bremen« v četrtih 4. oktobra zjutraj ob 1 uri odpluje iz New Yorka. V Bremen pridem 10. oktobra in potem naravnost v Jugoslavijo. Mislim sem iti praje, pa bom še naredil en koncert v New Yorku za Slepki dom v Ljubljani v naslednjem 29. sept. Ves, se bomo pogovarjali doma.

Torej na svidenje čez teden!
Mnogo pozdravov
in Vas
Tone.

27. sept. 1929 je Anton Šubelj v New Yorku napisal pismo sestri Micki Kompare v Mengeš.

- Sporočil ji je, kdaj se vrne v domovino. Potoval naj bi 4. oktobra 1929 ob 1. uri zjutraj s parnikom Bremen. V Bremnu naj bi bil 10. oktobra, potem pa z vlakom naravnost domov.
- 29. septembra 1929 bo imel še zadnji koncert za »slepki dom« v Ljubljani.

NADALJNA ŽIVLJENJSKA POT ANTONA ŠUBLJA (1929 - 1965)

“Šubelj je svojevrstni pojav tako v glasu kot v prenašanju. Najimnitnejše učinke doseže z minimumom zunanjih efektov. Ležerno obvladanje glasu mu omogoča velika virtuoznost ob popolni naravnosti. ...”

(Jutro, po Vossische Zeitung, 18. 4. 1930)

- Čez nekaj tednov je nadaljeval pevski študij v Milanu.
- V Milanu je imel enourni radijski koncert črnskih pesmi.
- Obiskoval je predstave v milanski Scali.
- V aprilu 1930 je s črnskimi duhovnimi pesmimi koncertiral v Berlinu (na klavirju ga je spremljala Marica Vogelnic). Pred izbrano, umetniško kritiko je dobil zelo dobre ocene.

Šubljev koncert v Ljubljani

Vabilo za koncert Antona Šublja
25. aprila 1930 v dvorani
Filharmonične družbe
v Ljubljani (NUK)

25. aprila 1930 je Anton Šubelj priredil koncert črnskih duhovnih pesmi v Ljubljani.

Slovenec, 26.4.1930: *“Dvorana ni bila polna, toda prisrčni nastop g.*

Šublja, originalnost pesmi, njegovo izrazito podajanje in pevske vrline izvajalca so poslušalstvo takoj pridobile.

G. Šubelj je tačas pridobi prav lepo pevsko tehniko, ojačal in v vseh legah izenačil glas in s presenetljivo prepričevalnostjo podal črnske duhovne pesmi, polne naivne mistike ...”

ANTON ŠUBELJ SE VRNE V AMERIKO

Kovček Antona Šublja hrani
Muzej Mengeš.

- Leta 1930 se je Anton Šubelj stalno naselil v ZDA.
- Prirejal je popularne šolske in komorne koncerte skupaj s pianistko Ruth J. Hall.
- V letih 1932–1946 je bil zborovski pevec in solist za majhne vloge v newyorški Metropolitanski operi.
- Leta 1934 je v Clevelandu organiziral mladinski pevski zbor.
- Leta 1940 je v Clevelandu sodeloval pri ustanovitvi Glasbene matice (GM) iz Svobodnega pevskega društva Zarja.

V nedeljo 30. novembra
KONCERT **SAVE** **Anton Šubelj**
V CSPS dvorani
1126 West 18th Street
CHICAGO, ILL.
FILMSKE SLIKE
Bogat koncertni program
Prizitek ob 3. popoldne
SODELUJE OPERNI PEVEC
Igra Jaka Kachmazetnik
Vstopnice 75c
VABLJENI VRI

ŠUBLJEVO ŽIVLJENJE V AMERIKI 1930–1965

- Leta 1949 je v Washingtonu ustanovil lastno šolo za solopetje in operno igro.
- Z gojenci je uprizarjal predstave v gledališčih in na TV.
- Prevezel je vodenje GM v Clevel.
- V letih 1949–1951 je poučeval v Washington Institute of Music.

Po letu 1951 se je posvetil glasbenemu delu clevel. Slovencev:

- prirejal je operne predstave s slovenskimi libreti
- dirigiral je koncerte
- vodil je pevske zборе: Slovan, Adria, Triglav, Ameriški slovaški pevski zbor, srbski pevski zbor Njegoš, ameriški pevski zbor East Ohio Gas Chorus, mladinski pevski zbor Narodne podporne jednote

ŠUBLJEVO DOMOTOŽJE

- Leta 1938 in leta 1964 je obiskal domovino.
- Leta 1964 je v imenu ameriških Slovencev obiskal jugoslovansko vlado v Beogradu. Mudil se je tudi na Ohridu.
- Ob zadnjem slovesu je povabil vse sorodstvo. Zaradi domotožja ga nihče ni smel spremljati na železniško postajo ...

ZADNJIČ V AMERIKO

Razglednica Gibraltarja, ki jo je Anton Šubelj pisal Janku Šublju s povratka v Ameriko 28. avgusta 1964.

- **Anton Šubelj se je leta 1964 vračal iz domovine v Ameriko z ladjo skozi Gibraltarska vrata, ker je imel slabe izkušnje z letali.**
- **Sorodnikom je obljubil, da se naslednje leto spet vrne. Žal ga je prehitela smrt. Umrl je 9. junija 1965 v Clevelandu zaradi srčne kapi.**

SPOMINI NA ANTONA ŠUBLJA

Spominska plošča na Šubljevi rojstni hiši na Rodici

- Ob prvi obletnici smrti je Šubljevo rojstno hišo obiskal in pred njo pel njegov pevski zbor iz Clevelanda.
- Člani GM so prinesli spominsko ploščo z njegovim reliefom, delo kiparja Borisa Bužana. Slovenski oktet je dal spominsko ploščo pritrditi na rojstno hišo.
- 6. nov. 1966 so v Slovenskem narodnem domu v Clevelandu odkrili njegov portret, ki ga je izdelala Florence Neeley.
- Leta 1968 je Edi Gobec o njem napisal knjigo v angleščini z naslovom S Kranjske v dvorano Carnegie Hall, Življenjepis Antona Šublja, slovenskega izseljenskega pevca in glasbenega pedagoga.
- Na Rodici je po njem poimenovana Šubljeva ulica.

POTRDITEV HIPOTEZ

Hipoteza: Anton Šubelj je odšel v Ameriko verjetno zato, ker se je želel uveljaviti v svetu. Njegov prvi obisk je pomenil prelomnico v njegovem življenju. Ker so ga slovenski izseljenci sprejeli z izrednim navdušenjem, se je kmalu vrnil v Ameriko in se tam za stalno naselil.

Poleg tega ugotavlja še:

- **V Ameriko je odšel ob koncu množičnega izseljevanja Slovencev v Ameriko. V 30-ih letih je nastopila gospodarska kriza.**
- **V New Yorku so že živeli štirje člani Šubljeve družine.**
- **Slovenci v Ameriki so imeli domotožje. Pogrešali so svojo domovino, svojo kulturo, svojo narodno pesem.**

ZAKLJUČEK

Glede na vse uspehe Antona Šublja v Ameriki, glede na velike zasluge za to, da je ponesel slovensko ljudsko pesem v Ameriko in jo širil med mladi rod ameriških Slovencev, se čudiva, zakaj ga v domačem kraju in v Sloveniji tako slabo poznamo.